

GYÖRGY IGNÁC, A MESEKIRÁLY

György Ignác a Csernátonnal szomszédos Mátisfalván született 1919. február 14-én. Itt végezte elemi iskoláit kitűnő eredménnyel. Szorgalmas tanuló volt, sokat olvasott, ami későbbi mesemondására is nagy hatással lehetett. Igen szépen írt, gyöngybetűkkel róttá rigmusait, lakodalmi búcsúztatóit, névnapi köszöntőit, bár ezeket mindig kívülről mondta, hiszen írás közben megtanulta. Ha valakitől valamit hallott, azt úgyszólván első hallásra megjegyezte. Bámulatos emlékező képessége volt.

Mindezeket azonban már csak legnagyobb fiától, Andrástól tudjuk, ugyanis a mesemondótól életének eseményeiről, a mesemondás alkalmairól, meséi eredetéről alig tudunk valamit lejegyezni.

A hatvanas évek végén Felsőcsernátonban hiedelmeket, hiedelemmondákat gyűjtögetve barátaim figyelmeztettek, hogy meg kellene próbálni kikérdezni György Ignácot, bár ő inkább meséket, vicceket, tréfákat tud, ezekkel szokta szórakoztatni hallgatóit, de tudnia kell hiedelemmondákat is. Így ismerkedtünk meg 1969. november 30-án. Első találkozásunkkor lejegyeztem két meséjét, A kecskeméti kecskepásztor és A három királyfi meg Tündér Ilona címűeket. A kéziratos lejegyzés hátrányai miatt valamivel később magnetofonnal jelentem meg nála és két alkalommal sikerült 18 mesét, néhány éneket és pár hiedelemmondát is rögzíteni. Szalagra kerültek a kézzel lejegyzett mesék, amelyek szinte szóról szóra megegyeznek a szalagra mondottakkal.

Életének eseményeiről nem tudott – nem akart? – ugyanolyan színesen, lebilincselően beszélni, mint ahogyan meséit előadta. Faggatózó kérdéseimre sokszor félszavakban válaszolt. A gyűjtőnek az volt az érzése, hogy puhatolózó kérdései zavarják. Nem volt hozzászokva, hogy kikérdezzék. Egyébként senkinek sem mondta el, honnan tanulta a meséket, kitől hallotta a vicceket, tréfákat, a lakodalmakban elmondott, névnapokon előadott rigmusokat, köszöntőket. Csak sejteni lehetett, hogy ez utóbbiakat maga írogatta, hiszen másként ennyire aktuálisak, alkalomhoz kötődőek aligha lehettek volna.

Fiatalon került át Mátisfalváról Felsőcsernátonba. Itt megnősült s öt gyermeknek lett édesapja. Komisz, szigorú apa volt – meséli András, akit 12–14 éves korában már magával vitt a nyári vakációk idején munkahelyeire, később, ahogy nagyobbacska lett, már télen is vitte, „béfogta” erdei munkára. – Ugyanis nemigen kerültek kollégái, akikkel dolgozzon. Volt olyan – a komája – aki két hétig dolgozott vele az erdőn, s azután azt mondta, hogy ha még Ignáccal kell dolgozzon, inkább a börtönt választja. Nem bírta vele húzni a fűrész. Így került sorra András, akinek gyerekként kellett megszoknia édesapja munkaritmusát. Így kísérte el apját a különböző munkahelyekre, a közelebbi és távolabbi erdei vágterekre.

Ignác bácsi fiatal korában ugyanilyen nehéz körülmények között szokott hozzá az erdei munkához Komandón, később a Bodoki-havason, a Maksá-hoz, Csernátonhoz tartozó erdőben vállalt munkát. A legjobb mesélő alkalmak itt az erdei vágtereken alakultak ki. Több mint két évig Maksa felett, a besenyői erdőn messze fent a Várhavasa körül voltak. Hétfőn reggel indultak el hazuról s csak szombat délután, estére értek haza Felsőcsernátonba. A nap az erdei vágteren igen kemény munkában telt el. Nyáron valamivel könnyebb volt, viszont hosszabb volt a munkaidő. Télen, a rövidebb nappalokon kevesebbet kellett ugyan dolgozni, de sokszor derékig érő hóban „úsztattak”, kínlódtak a betevő falatért. Este, ahogy bekerültek a kalibába, a „dormitorba”, és ha elfogyasztották maguk készítette vacsorájukat, körülültek az asztal, és petróleumlámpa világánál négyen-hatan kártyáztak s a többiekből alakult a mesemondó hallgatósága. Ignác bácsit azért szerették, mert sem a munkában, sem a mesemondásban nem lehetett versenyezni vele. Másokat is szóhoz engedett jutni, viccet, tréfát, katonaságuk történeteit úgyszólván mindenki elmondhatta. De úgy mesélni, mint György Ignác, ott senki sem tudott. Ilyenkor rendszerint éjfél után kettőig nem volt lefekvés.

A gyermeknek azonban nem volt szabad hallgatnia azt, amit ott meséltek, a gyermeket ágyba parancsolták.

– Pikáns dolgok is elhangzottak ott, én csak úgy fél füllel hallhattam, megjegyezni semmit nem tudtam belőle, de azt tudom, hogy János vitézt, a Tol-di Miklóst is sokszor mondta, amibe valamit „belépőtolhatott”, mert azt nem volt szabad hallgatnom – mondta András.

Ha elfogyott az étel, a cigaretta vagy a pálinka, Andrászt gyakran küldte haza a besenyői erdőről át Felsőcsernátonba.

– Egyszer megmutatta az utat, s ott el kellett tudjak menni. Nem is féltem sosem. Most felnőtt koromban jobban meggondolom, hogy félni kell. Akkor valahogy nem féltem. A juhászkytyákat ki tudtam kerülni, a szivarért, a feles pálinkáért menni kellett. Én gyereket most el nem küldenék olyan erdőn keresztül.

Munkatársai sokszor megrótták, hogy tönkreteszi a gyereket a kemény munkával. Ha csak tehették, pártjára állottak, András azonban ma úgy érzi, hogy ennek a szigoroknak, a fiatalon felvállalt kemény munkának köszönheti, hogy helyt állhatott a későbbiekben.

Kisebb gyerekeivel már nem volt ilyen szigorú. Őket lazábban hagyta. Azt viszont még nem tudhatjuk, hogy társaságában maradhattak-e, ha mesélő alkalmakkor vaskosabb dolgok előadására került sor.

Ignác bácsinak nemcsak az erdőn alakult ki hallgatósága. Később, mikor már nem akadt számára munka a havason, dolgozott a helyi téesz állattenyésztési részlegén, sőt munkát vállalt Kézdivásárhelyen is. Hangulatteremtő képességéért mindenütt ragaszkodtak hozzá. Az ingázók autóbuszán a hátsó ülések egyikén megvolt a helye, Kézdivásárhelytől Felsőcser-

nátonig folyt belőle a szó. Különösen a fiatalok szerették hallgatni. Ha hazáig az autóbusszon nem sikerült az elkezdett mesét, történetet befejeznie, akkor vagy a megállóban, vagy útközben hazafele tartva fejezte be, de úgy, hogy hallgatói utolsó percig kitarítottak.

Ősszel kitűnő lehetőség volt mesemondásra a törökbúzabontó, majd később a hosszú téli esteken a kártyaparti szünetei. Ha névnapon volt, ott mindenki jól érezte magát. A tánc és a zene közben „egy-et-egy-et bémókázott”, kitűnően énekelt, s ezzel tarkítani tudta a repertoárját.

Gyerekeknek csak igen ritkán mesélt, saját gyerekeinek csak olyan történeteket, melyek megtörténtek vele vagy a családjával. Az erdőn esetleg vadállatokról, medvééről, farkasról és arról, hogy hogyan kell védekezni tőlük, illetve kikerülni őket.

Nem zavarta, ha a hallgatósága csak néhány személyből állott. Ugyanolyan lelkesedéssel, gesztikulálva, a különböző eseményeket arcjátékkal is megjelenítve adta elő meséit a magnetofonos felvételek is, amikor a gyűjtőn kívül csupán három-négy gyerek hallgatta, mint amikor nagyobb társaság előtt beszélt.

Meséiért, mesemondásáért sosem várt és sosem kapott ellenszolgáltatást, de úgy érezzük, hogy lehetett volna egy második Kurcsi Minya, aki meghívásra szívesen felkeres iskolákat, művelődési házakat és mesét mond nagyobb hallgatóság előtt is, ha a kapcsolatunk úgy alakul. Azonban közbejött okok miatt a gyűjtést nem folytathatjuk, sőt az említett három találkozáson túl már csak halálhíre jutott el hozzánk. 1989. október 12-én halt meg rövid betegeskedés után Felsőcsernátonban.

Kakas Zoltán